

Γιάννης Ρίτσος

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- *Αφιέρωμα στον Γιάννη Ρίτσο* · επιμέλεια Αικατερίνη Μακρυνικόλα. Αθήνα, Κέδρος, 1981.
Σημειώσεις: Γράφουν οι: Μήτσος Αλεξανδρόπουλος, Έλλη Αλεξίου, Μανόλης Ανδρόνικος, Βασίλης Βασιλικός, Γ.Θ. Βαφόπουλος, Γιώργος Βελουδής, Αγγελική Βόρνηγκ, Νικηφόρος Βρεττάκος, Γιώργης Γιατρομανωλάκης, Ντόρα Γκάμπε, Νικολά Γκιλιέν, Ντομνίκ Γκραμόν, Αντώνης Δεκαβάλλες, Κώστας Δεσποτόπουλος, Μάρω Δούκα, Ζαν Ρεμόν, Εουτζέν Ζαμπελεάνου, Πάνος Θασίτης, Μίκης Θεοδωράκης, Σόνια Ιλίνσκαγια, Ίντζε Οζντεμίρ, Ρούλα Κακλαμανάκη, Νίνα Κασιαν, Έντμουντ Κήλυ, Ξ.Α. Κοκόλης, Ζακ Λακαριέρ, Ζεράρ - Ζωρζ Λεμαίρ, Πήτερ Λήβι, Αικατερίνη Μακρυνικόλα, Δ.Ν. Μαρωνίτης, Πάβελ Ματεφ, Μ.Γ. Μερakλής, Πωλ Μέρτσαντ, Τατιάνα Μιλλιέξ - Γκρίτση, Ροζέ Μιλλιέξ, Κωστής Μοσκόφ, Μαρία Μπανους, Αντρέι Μπελέτσκι, Τζεο Μπόγκζα, Μποζινταρ Μποζίλωφ, Αλαίν Μποσκέ, Κώστας Μυρσιιάδης, Αζίζ Νεσίν, Μιγκέλ Ντιντιέρ-Καστίγιο, Ζήσης Οικονόμου, Αρπαντ Παπ, Κώστας Παπαγεωργίου, Μάσσιμο Πέρι, Μπορίς Πολεβοϊ, Λίνος Πολίτης, Παντελής Πρεβελάκης, Χρύσα Προκοπάκη, Βιντσέντσο Ρότολο, Μηνάς Σάββας, Γ.Π. Σαββίδης, Αντώνης Σαμαράκης, Καλμάν Σάμπο, Κρεσέντσιο Σαντζίλιο, Τίνο Σαντζίλιο, Βιτόριο Σερένι, Ντίνος Σιώτης, Αριστόξενος Δ. Σκιαδάς, Βικτόρ Σοκολιούκ, Αρχιεπίσκοπος Αυστραλίας Στυλιανός, Πιερ Ταμπάρ, Κώστας Τοπούζης, Ρενέ Τρυς, Γιάννης Τσαρούχης, Τατιάνα Τσερνισοβα, Θ.Δ.Φραγκόπουλος, Κίμων Φράιερ.
- Βελουδής, Γιώργος. *Γιάννης Ρίτσος: προβλήματα μελέτης του έργου του*. Αθήνα, Κέδρος, 1983.
- Βελουδής, Γιώργος. *Προσεγγίσεις στο έργο του Γιάννη Ρίτσου*. Αθήνα, Κέδρος, 1984.
- Βελουδής, Γιώργος. «Ρίτσος Γιάννης», *Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό*. Αθήνα, Εκδοτική Αθηνών, 1988.
- *Γιάννης Ρίτσος: μελέτες για το έργο του*. Αθήνα, Διογένης, 1975.
Γράφουν: Αραγκόν, Μ. Αλεξανδρόπουλος, Ν. Αναγνωστάκη, Σ. Ιλίνσκαγια, Μ. Μπανούς, Π. Μπήαν, Β. Ουϊλ. Σπανός. Π. Θασίτης, Ρ. Κακλαμανάκη, Κ. Κουλουφάκος, Τ. Λειβαδίτης.
- Γκίνης, Σπύρος Α. *Για τον Γιάννη Ρίτσο*. Αθήνα, Ιστορική Έρευνα, 1974.
- Γκιβάλου-Κατσίκη, Άντα. «Ο μύθος και η πραγματικότητα στην ποίηση του Γιάννη Ρίτσου (μερικές επισημάνσεις)», *Νέα Εποχή*, 206, (1-2/1991), σ. 8-20.
- Διαλησμάς, Στέφανος. *Εισαγωγή στην ποίηση του Γιάννη Ρίτσου*. Αθήνα, Επικαιρότητα, 1981.
- Κακλαμανάκη, Ρούλα. «Απόσταγμα αισθητικής λειτουργίας» (κριτική για το Ρόπτρο), *Διαβάζω*, 13, (9/1978), σ.60-61.
- Κεντρώτης, Γιώργος. «Η Ελένη ή Το τρίτο ρόδο: μια συγκριτική και ερμηνευτική προσέγγιση του ποιήματος του Γιάννη Ρίτσου Η Ελένη», *Πόρφυρας*, 81-82, Κέρκυρα, (4-9/1996), σ. 577-594.
- Λαμπρινού, Χρύσα. *Για την Τριλογία του Γιάννη Ρίτσου*, (ανάτυπο από την Επιθεώρηση Τέχνης, 110, Αθήνα, (2/1964), σ.159-172).
- Μακρυνικόλα, Αικατερίνη (επιμ.). *Ο Αραγκόν για το Ρίτσο*. Αθήνα, Κέδρος, 1983.

- Μακρυνικόλα, Αικατερίνη. *Βιβλιογραφία Γιάννη Ρίτσου: 1924-1989*. Αθήνα, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, 1993.
- Μαρωνίτης, Δ.Ν. «Προβλήματα ποιητικής οικονομίας στο έργο του Γιάννη Ρίτσου», *Η λέξη*, 8, (10/1981).
- Μαστροδημήτρης, Π.Δ. *Εγκώμιο στον ποιητή Γιάννη Ρίτσο*. Αθήνα, Καρδαμίτσα, 1987.
- Μπήαν, Πήτερ. *Αντίθεση και σύνθεση στην ποίηση του Γιάννη Ρίτσου · μετάφραση Γιάννης Κρητικός · επιμέλεια Αικατερίνη Μακρυνικόλα*. Αθήνα, Κέδρος, 1980.
- Παπαντωνάκης, Γ.Δ. *Εισαγωγή στην παιδική ποίηση του Γιάννη Ρίτσου*. Αθήνα, Οδυσσέας, 1996.
- Παράσχος, Κλέων. «Γιάννη Ρίτσου: Τρακτέρ», *Νέα Εστία*, 16, ετ. Η΄, αρ.188, (15/10/1934), σ. 955-956.
- Πιερά, Ζεράρ. *Η μακριά πορεία ενός ποιητή · μετάφραση Ελένη Γαρίδη*. Αθήνα, Κέδρος, 1978.
- Πρεβελάκης, Παντελής. *Ο ποιητής Γιάννης Ρίτσος: συνολική θεώρηση του έργου του*. Αθήνα, Κέδρος, 1981.
- Προκοπάκη, Χρύσα. *Η πορεία προς τη Γκραγκάντα: ή οι περιπέτειες του οράματος*. Αθήνα, Κέδρος, 1981.
- Ρίτσου-Γλέζου, Λούλα. *Τα παιδικά χρόνια του αδελφού μου Γιάννη Ρίτσου · καταγραφή αφήγησης και επιμέλεια Μιχάλης Δημητρίου*. Αθήνα, Κέδρος, 1981.
- Σάββας, Μηνάς. «Ο Ευριπίδης επαυξημένος μέσα από τη Φαίδρα του Γιάννη Ρίτσου», *Πόρφυρας*, 79, Κέρκυρα, (10-12/1996), σ. 36-42.
- Σαντζίλιο, Κρεσέντσιο. *Μύθος και ποίηση στον Ρίτσο · μετάφραση Θόδωρος Ιωαννίδης*. Αθήνα, Κέδρος, 1978.
- Τοπούζης, Κώστας. *Γιάννης Ρίτσος: πρώτες σημειώσεις στο έργο του*. Αθήνα, Κέδρος, 1979.

Αφιερώματα περιοδικών

- *Αντί*, 3, (19/7/1975), σ.23.
- *Αιολικά γράμματα*, 6, (3-6-/1976), σ.32-33.
- *The Falcon*, (Άνοιξη 1978).
- *Δρόμοι της ειρήνης*, VII-ΠΧ, (1979).
- *Θεατρικά Τετράδια*, 1, (1/1980), σ. 2.
- *Η λέξη*, 7, (9/1981).
- *Διαβάζω*, 205, (21/12/1988).
- *Νέα Εστία*, 130, (Χριστούγεννα 1991), σ.1547.
- *Ελί-τροχος*, 4-5, (Χειμώνας 1994-1995).

Για εξαντλητική βιβλιογραφία και εργογραφία του Γιάννη Ρίτσου ως το 1989 βλ. Μακρυνικόλα Αικατερίνη, Βιβλιογραφία Γιάννη Ρίτσου: 1924-1989. Αθήνα, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, 1993.

Εργογραφία

(πρώτες αυτοτελείς εκδόσεις)

I. Ποίηση

- *Τρακτέρ*. Αθήνα, Γκοβόστης, 1934.
- *Πυραμίδες*. Αθήνα, Γκοβόστης, 1935.
- *Επιτάφιος*. Αθήνα, Ριζοσπάστης, 1936.
- *Το τραγούδι της αδελφής μου*. Αθήνα, Γκοβόστης, 1937.
- *Εαρινή συμφωνία*. Αθήνα, Γκοβόστης, 1938.
- *Το εμβατήριο του Ωκεανού*. Αθήνα, Γκοβόστης, 1940.
- *Παλιά μαζούρκα σε ρυθμό βροχής*. Αθήνα, Γκοβόστης, 1943.
- *Δοκιμασία*. Αθήνα, Γκοβόστης, 1943 (οριστική μορφή το 1961 στον τόμο Ποιήματα Α').
- *Ο σύντροφός μας Νίκος Ζαχαριάδης*. Αθήνα, Γκοβόστης, 1945.
- *Ο άνθρωπος με το γαρύφαλλο*. Βουκουρέστι, Νέα Ελλάδα, 1952.
- *Αγρύπνια*. Αθήνα, Η Πωξίδα, 1954.
- *Πρωινό Άστρο: μικρή εγκυκλοπαίδεια υποκοριστικών για την κορούλα μου*. Αθήνα, 1955.
- *Η σονάτα του σεληνόφωτος*. Αθήνα, Κέδρος, 1956.
- *Χρονικό*. Αθήνα, Δίφρος, 1957.
- *Αποχαιρετισμός: οι τελευταίες ώρες του Γρηγόρη Αυξεντίου μες στη φλεγόμενη σπηλιά*. Αθήνα, Κέδρος, 1957.
- *Μακρονησιώτικα [=Πέτρινος χρόνος]* (Μακρόνησος, Αύγουστος - Σεπτέμβρης 1949). Βουκουρέστι, Πολιτικές και Λογοτεχνικές Εκδόσεις, 1957.
- *Οι γειτονιές του κόσμου*. Βουκουρέστι, Πολιτικές και Λογοτεχνικές Εκδόσεις, 1957.
- *Υδρία: ελεγεία για μια σύντομη άνοιξη*. Αθήνα, 1957.
- *Χειμερινή διαύγεια*. Αθήνα, Κέδρος, 1957.
- *Όταν έρχεται ο Ξένος*. Αθήνα, Κέδρος, 1958.
- *Ανυπότακτη Πολιτεία*. Βουκουρέστι, Πολιτικές και Λογοτεχνικές Εκδόσεις, 1958.
- *Η αρχιτεκτονική των δέντρων*. Βουκουρέστι, Πολιτικές και Λογοτεχνικές Εκδόσεις, 1958.
- *Οι γερόντισσες και η θάλασσα: χορικό*. Αθήνα, Δίφρος, 1959.
- *Το παράθυρο*. Αθήνα, Κέδρος, 1960.
- *Η γέφυρα*. Αθήνα, Κέδρος, 1960.
- *Ο Μαύρος Άγιος*. Αθήνα, Κέδρος, 1961.
- *Το νεκρό σπίτι*. Αθήνα, Κέδρος, 1962.
- *Κάτω απ' τον ίσκιο του βουνού*. Αθήνα, Κέδρος, 1962.
- *Το δέντρο της φυλακής και οι γυναίκες* · πέντε ξυλογραφίες της Ζιζής Μακρή. Αθήνα, Επιθεώρησης Τέχνης, 1963.
- *12 ποιήματα για τον Καβάφη*. Αθήνα, Κέδρος, 1963.
- *Μαρτυρίες: σειρά πρώτη*. Αθήνα, Κέδρος, 1963.
- *Παιχνίδια τ' ουρανού και του νερού*. Αθήνα, Κέδρος, 1964.
- *Φιλοκτήτης*. Αθήνα, Κέδρος, 1965.
- *Ρωμιοσύνη*. Αθήνα, Θεμέλιο, 1966.
- *Μαρτυρίες: σειρά δεύτερη*. Αθήνα, Κέδρος, 1966.
- *Ορέστης*. Αθήνα, Κέδρος, 1966.
- *Όστραβα*. Αθήνα, Κέδρος, 1967.
- *Pierres Repetitions Barreaux - Πέτρες, Επαναλήψεις, Κιγκλίδωμα*. Gallimard, Paris, 1971. (πρώτη ελληνική έκδοση - Αθήνα, Κέδρος, 1972)
- *Η Ελένη* (1970). Αθήνα, Κέδρος, 1972.
- *Χειρονομίες*. Αθήνα, Κέδρος, 1972.
- *Τέταρτη διάσταση*. Αθήνα, Κέδρος, 1972.

- *Η επιστροφή της Ιφιγένειας*. Αθήνα, Κέδρος, 1972.
- *Χρυσόθεμις*. Αθήνα, Κέδρος, 1972.
- *Ισμήνη*. Αθήνα, Κέδρος, 1972.
- *Δεκαοχτώ λιανοτράγουδα της πικρής πατρίδας*. Αθήνα, Κέδρος, 1973.
- *Διάδρομος και σκάλα*. Αθήνα, Κέδρος, 1973.
- *Γκραγκάντα*. Αθήνα, Κέδρος, 1973.
- *Ο αφανισμός της Μήλος*. Αθήνα, Κέδρος, 1974.
- *Σεπτήρια και δαφνηφόρια: Ένας ποιητής ένα ποίημα*. Αθήνα, Αστερίας, 1973.
- *Καπνισμένο τσουκάλι*. Αθήνα, Κέδρος, 1974.
- *Ύμνος και θρήνος για την Κύπρο*. Αθήνα, Κέδρος, 1974.
- *Κωδωνοστάσιο*. Αθήνα, Κέδρος, 1974.
- *Ο τοίχος μέσα στον καθρέφτη*. Αθήνα, Κέδρος, 1974.
- *Χάρτινα*. Αθήνα, Κέδρος, 1974.
- *Η Κυρά των Αμπελιών*. Αθήνα, Κέδρος, 1975.
- *Η τελευταία προ Ανθρώπου εκατονταετία*. Αθήνα, Κέδρος, 1975.
- *Τα Επικαιρικά*. Αθήνα, Κέδρος, 1975.
- *Το υστερόγραφο της δόξας: Άρης Βελουχιώτης*. Αθήνα, Κέδρος, 1975.
- *Ημερολόγια εξορίας: 1948-1950*. Αθήνα, Κέδρος, 1975.
- *Μαντατοφόρες*. Αθήνα, Κέδρος, 1975.
- *Θυρωρείο*. Αθήνα, Κέδρος, 1976.
- *Το μακρινό*. Αθήνα, Κέδρος, 1977.
- *Γίγνεσθαι · προμετωπίδα Γιάννη Τσαρούχη*. Αθήνα, Κέδρος, 1977.
- *Το ρόπτρο*. Αθήνα, Κέδρος, 1978.
- *Τα παιδιά της ΚΝΕ*. Αθήνα, Οδηγητής, 1977.
- *Λοιπόν;*. Αθήνα, Κέδρος, 1978.
- *Βολιδοσκόπος*. Αθήνα, Κέδρος, 1978.
- *Η Πύλη*. Αθήνα, Κέδρος, 1978.
- *Τροχονόμος*. Αθήνα, Κέδρος, 1978.
- *Τοιχοκολλητής*. Αθήνα, Κέδρος, 1978.
- *Μονεμβασιώτισσες*. Αθήνα, Κέδρος, 1978.
- *Το σώμα και το αίμα*. Αθήνα, Κέδρος, 1978.
- *Το τερατώδες αριστούργημα*. Αθήνα, Κέδρος, 1978.
- *Φαίδρα*. Αθήνα, Κέδρος, 1978.
- *Μια πυγολαμπίδα φωτίζει τη νύχτα · σχέδια Τζένη Δρόσου*. Αθήνα, Κέδρος, 1978.
- *Γραφή τυφλού*. Αθήνα, Κέδρος, 1979.
- *Μονόχορδα*. Αθήνα, Κέδρος, 1980.
- *Πάρδος*. Αθήνα, Κέδρος, 1980.
- *Διαφάνεια*. Αθήνα, Κέδρος, 1980.
- *Όνειρο καλοκαιρινού μεσημεριού · σχέδια Τζένη Δρόσου*. Αθήνα, Κέδρος, 1981.
- *Τα Ερωτικά*. Αθήνα, Κέδρος, 1981.
- *Συντροφικά τραγούδια*. Αθήνα, Σύγχρονη Εποχή, 1981.
- *Ιταλικό τρίπτυχο*. Αθήνα, Κέδρος, 1982.
- *Υπόκωφα*. Αθήνα, Κέδρος, 1982.
- *Μονοβασία*. Αθήνα, Κέδρος, 1982.
- *Αριόστος ο Προσεχτικός αφηγείται στιγμές του βίου του και του ύπνου του (1942-1971)*. Αθήνα, Κέδρος, 1982.
- *Το χορικό των σφουγγαράδων*. Αθήνα, Κέδρος, 1983.
- *Τειρεσίας*. Αθήνα, Κέδρος, 1983.
- *Τι παράξενα πράγματα: μυθιστόρημα (;)*. Αθήνα, Κέδρος, 1983.
- *Με το σκούντημα του αγκώνα*. Αθήνα, Κέδρος, 1984.

- *Ταναγραίες*. Αθήνα, Κέδρος, 1984.
- *Ίσως να 'ναι κι έτσι*. Αθήνα, Κέδρος, 1985.
- *Επινίκια*. Αθήνα, Κέδρος, 1984.
- *Ο γέροντας με τους χαρταϊτούς*. Αθήνα, Κέδρος, 1985.
- *Όχι μονάχα για σένα*. Αθήνα, Κέδρος, 1985.
- *Σφραγισμένα μ' ένα χαμόγελο*. Αθήνα, Κέδρος, 1986.
- *Λιγοστεύουν οι ερωτήσεις 1-9*. Αθήνα, Κέδρος, 1986.
- *Ο Αριόστος αρνείται να γίνει Άγιος: πεζογράφημα*. Αθήνα, Κέδρος, 1986.
- *Ανταποκρίσεις*. Αθήνα, Κέδρος, 1987.
- *3 x 111 Τρίστιχα*. Αθήνα, Κέδρος, 1987.

II. Μελέτες

- *Μελετήματα: Μαγιακόβσκη - Χικμέτ - Έρενμπουργκ - Ελνάρ - "Μαρτυρίες" - "Θυρωρείο"*. Αθήνα, Κέδρος, 1974.

III. Θέατρο

- *Πέρα απ' τον ίσκιο των κυπαρισσιών: επικό δράμα σε τρεις πράξεις - 27 εικόνες*. Βουκουρέστι, Πολιτικές και Λογοτεχνικές εκδόσεις, 1958.
- *Μια γυναίκα πλάι στη θάλασσα: δράμα σε τρεις πράξεις*. Βουκουρέστι, Πολιτικές και Λογοτεχνικές Εκδόσεις, 1959.

IV. Μεταφράσεις

- Χικμέτ, Ναζίμ. *Ποιήματα* · μεταφραστής Πέτρος Βελιώτης [= Γιάννης Ρίτσος]. Αθήνα, Σύγχρονα βιβλία, 1953.
- Τολστόη, Αλέξη (διασκευή). *Η γκρινιάρη κατσίκια και άλλα ρωσικά λαϊκά παραμύθια* · μετάφραση από τα ρωσικά Α. Σαραντόπουλου · διασκευή στα ελληνικά Πέτρου Βελιώτη [= Γιάννη Ρίτσου]. Αθήνα, Κέδρος, 1956.
- Μπλοκ, Αλεξάνδρου. *Οι δώδεκα* · απόδοση Γιάννη Ρίτσου · σχέδια και επιμέλεια Τ. Καλμούχου. Αθήνα, Κέδρος, 1957.
- *Ανθολογία ρουμανικής ποίησης* · πρόλογος και απόδοση Γιάννη Ρίτσου. Αθήνα, Κέδρος, 1961.
- Γιόζεφ, Αττίλα. *Ποιήματα* · μετάφραση Νικηφόρου Βρεττάκου, Γιάννη Ρίτσου. Αθήνα, Κέδρος, 1963.
- Μαγιακόβσκη, Βλαντιμίρ. *Ποιήματα* · πρόλογος και απόδοση Γιάννη Ρίτσου. Αθήνα, Κέδρος, 1964.
- Γκάμπε, Ντόρα. *Εγώ, η μητέρα μου κι ο κόσμος* · μετάφραση Γιάννη Ρίτσου · εικόνες Φώτη Φιλιάκου. Αθήνα, Κέδρος, 1965.
- Χικμέτ, Ναζίμ. *Ποιήματα* · πρόλογος και απόδοση Γιάννη Ρίτσου. Αθήνα, Κέδρος, 1966.
- Έρενμπουργκ, Ηλία. *Το δέντρο* · πρόλογος και απόδοση Γιάννη Ρίτσου. Αθήνα, Κέδρος, 1966.
- Γκιλλιέν, Νικόλας. *Ο μεγάλος ζωολογικός κήπος* · απόδοση Γιάννη Ρίτσου. Αθήνα, Θεμέλιο, 1966.
- Γιεσένιν, Σεργκέη. *Ποιήματα* · απόδοση Γιάννη Ρίτσου · βασισμένη στην κατά λέξη μετάφραση της Κατίνας Ζορμπαλά. Αθήνα, Κέδρος, 1981.
- Φαριάντ, Φερεϋντούν. *Όνειρα με χαρταετούς και περιστέρια* · απόδοση Γιάννης Ρίτσος. Αθήνα, Κέδρος, 1988.

V. Συγκεντρωτικές εκδόσεις

- *Ποιήματα 1930-1960: τόμος Α΄*. Αθήνα, Κέδρος, 1961.

- *Ποιήματα 1930-1960*: τόμος Β΄. Αθήνα, Κέδρος, 1961.
- *Ποιήματα 1930-1960*: τόμος Γ΄. Αθήνα, Κέδρος, 1964.
- *Ποιήματα 1938-1971*: τόμος Δ΄. Αθήνα, Κέδρος, 1975.
- *Ποιήματα ΙΒ΄*. Αθήνα, Κέδρος, 1997.
- *Γλυκειά μου Λούλα* · επιμέλεια Δέσποινα Γλέζου. Αθήνα, Νέα Σύνορα, 1997
(αλληλογραφία του Γιάννη Ρίτσου με την αδελφή του).

Για εξαντλητική βιβλιογραφία και του Γιάννη Ρίτσου ως το 1989 βλ. Μακρυνικόλα Αικατερίνη, Βιβλιογραφία Γιάννη Ρίτσου: 1924-1989. Αθήνα, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, 1993